

CENTRUM INICJATYW
NA RZECZ ROZWOJU

---

ul. Kamińskiego 3/5 lok.43 · 91-427 Łódź · tel. (48) 693 400 228 · e-mail: biuro@regiocentrum.pl
www.regiocentrum.pl   www.filmowalodz.pl   www.filmowelodzkie.pl

RAPORT Z DZIAŁALNOŚCI ZA ROK 2016

Szanowni Państwo,

Z przyjemnością przekazuję Państwu raport podsumowujący działania stowarzyszenia Centrum Inicjatyw na rzecz Rozwoju REGIO w 2016 roku.

Głównym obszarem działalności Stowarzyszenia od początku istnienia są działania mające na celu budowanie pozytywnego, niebanalnego wizerunku miejsca. Tym miejscem jest dla nas przede wszystkim Łódź i obszar województwa łódzkiego. A cel realizujemy poprzez różnorodne działania – eksperckie i szkoleniowe, popularyzatorskie, wydawnicze. Wydajemy publikacje o charakterze turystycznym (przewodniki, mapy, foldery, gry planszowe), a także świadczymy usługi przewodnickie po Łodzi i regionie. Organizujemy tematyczne gry miejskie, doradzamy, jak wykorzystać dziedzictwo kulturowe w turystyce.

Najważniejszym działaniem podjętym przez nas w 2016 roku było stworzenie Szlaku Filmowego Województwa Łódzkiego. Dzięki dotacji z Ministerstwa Sportu i Turystyki udało się rozpocząć działania zmierzające do budowy kompleksowego produktu turystycznego i wyróżnika dla turystyki w regionie łódzkim. Szczególnie istotne dla nas przy tym projekcie jest to, że do współpracy udało nam się przekonać szereg lokalnych samorządów oraz innych partnerów – dzięki temu projekt ten ma szansę uniknąć roli niektórych projektów grantowych, które po zakończeniu okresu realizacji i zewnętrznego finansowania, bardzo szybko zostaje zapomniany. Liczymy że Szlak Filmowy Województwa Łódzkiego uda się w następnych latach znacząco rozwinąć.

W ubiegłym roku po raz kolejny REGIO zostało operatorem regrantingu w konkursie Biura Promocji i Turystyki Urzędu Miasta Łodzi polegającym na upowszechnianiu turystyki i krajoznawstwa.

Oczywiście kontynuujemy działania wydawnicze – w roku 2016 opublikowaliśmy kolejny z serii naszych nieszablonowych przewodników - „Łódzki detal. Przewodnik po Łodzi szlakami detali architektonicznych“. Do tego doszła angielskojęzyczna wersja „Fifki i żulika, czyli domowej kuchni łódzkiej“ (pierwsza nasza książka w obcym języku!), a także „Rowerowy plan Łodzi“ pokazujący stan rozwoju infrastruktury pro-rowerowej w mieście.

Bezpośrednimi odbiorcami projektów realizowanych przez REGIO w 2016 roku (nabywcy naszych wydawnictw, uczestnicy prowadzonych przez nas projektów, wycieczek czy gier miejskich) było łącznie ok. 10 000 osób. W różnym zakresie pracowało dla nas blisko 30 osób. Przychody stowarzyszenia w 2016 roku przekroczyły 250 000 zł.

W tym miejscu pragnę gorąco podziękować wszystkim, którzy wspierali Stowarzyszenie i angażowali się w jego działania w minionym roku.

Zapraszam do lektury raportu.

Maciej Kronenberg

Prezes zarządu

Centrum Inicjatyw na rzecz Rozwoju REGIO

W 2016 r. Stowarzyszenie REGIO zrealizowało szereg działań w obszarze turystyki i promocji dziedzictwa kulturowego. Działania te prowadzone były przez REGIO zarówno samodzielnie, jak również we współpracy i na zlecenie innych podmiotów. Pracujemy z jednostkami administracji publicznej, jak też sektorem biznesu, placówkami muzealnymi i organizacjami pozarządowymi.

Działalność REGIO można podzielić na trzy zasadnicze obszary:

- działalność wydawnicza - publikowanie książek i innych publikacji zwartych
- działalność popularyzatorska - organizacja wycieczek fabularnych i gier miejskich, świadczenie usług przewodnickich po Łodzi i woj. łódzkim
- działalność ekspercka - tworzenie opracowań i innych działań specjalistycznych.

DZIAŁALNOŚĆ WYDAWNICZA

W listopadzie 2016 r. REGIO wydało „Łódzki detal. Przewodnik po Łodzi szlakami detali architektonicznych“. Książka jest pierwszym nie tylko w Łodzi, ale w całym kraju przewodnikiem po detalach architektonicznych. Maria Nowakowska, autorka, zaprasza czytelników na osiem niezwykłych spacerów – dedykowanych łódzkim zwierzętom, roślinom i postaciom. Oczywiście wszystkie znajdują się na elewacjach łódzkich kamienic i pałaców, przede wszystkim na terenie Śródmieścia oraz Starego Polesia.

Bogato ilustrowana zdjęciami książka uzupełniona została o rozdział „Jak patrzeć”, tłumaczący w jaki sposób należy oglądać budynki, aby docenić wszystkich ich wartości architektoniczne. W treści oczywiście znaleźć można wytłumaczenia znaczeń poszczególnych symboli – co oznacza pszczoła, lew, czy palma na elewacji budynku.

Niewątpliwie książka jest zaproszeniem do niezwykłej wycieczki po mieście. Wycieczki z zadartą głową, otwartymi szeroko oczami i uruchomioną wyobraźnią.

Partnerami wydawnictwa są Prywatna lecznica dla zwierząt „Pod koniem”, Gazeta Społeczna „Miasto Ł”, Good Time Aparthotel oraz „BZB Projekt” Biuro Zarządzania w Budownictwie, a także grono osób które wsparły wydanie książki poprzez wpłaty na portalu wspieramto.pl (127 wspierających).

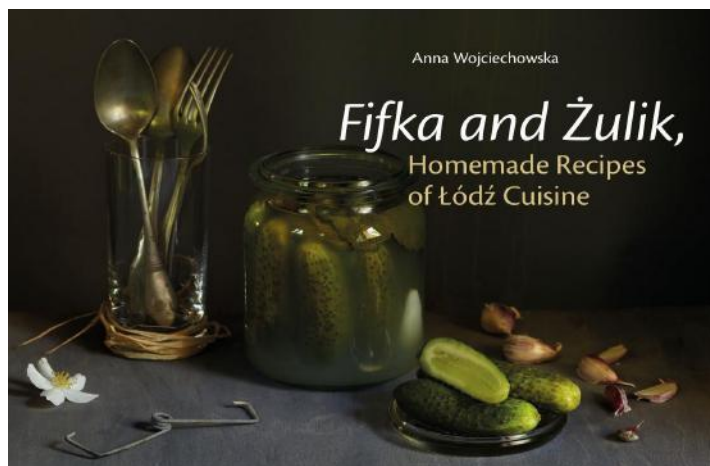
Autorka jest laureatką Stypendium Artystycznego Prezydent Miasta Łodzi, od kilku lat zajmuje się inwentaryzowaniem i katalogowaniem łódzkich detali, a także działaniami społecznymi promującymi łódzkie dziedzictwo.

W związku z wydaniem książki zrealizowaliśmy, przede wszystkim siłami Autorki, cykl działań promocyjnych. Oficjalna premiera książki odbyła się podczas Salonu Ciekawej Książki, wcześniej pierwszy egzemplarz z drukarni wręczony został Prezydent Miasta Łodzi, p. Hannie Zdanowskiej. Od października prowadzone są cykliczne spacerki szlakiem różnego typu detali łódzkich, organizowane są także liczne spotkania autorskie (jak dotąd – kilkanaście!).

Oficjalna prezentacja książki dla dziennikarzy połączona z wręczeniem pierwszego egzemplarza Prezydent Miasta Łodzi – p. Hannie Zdanowskiej

W 2016 r. udało nam się wydać jeszcze jedną książkę – jest to angielskojęzyczne wydanie „Fifki i żulika“ - „Fifka & Żulik. Homemade recipes of Łódź cuisine“ autorstwa Anny Wojciechowskiej. To wydanie (zbiór 50 typowych łódzkich przepisów kuchni robotniczej) zostało uzupełnione o wstęp wyjaśniający obcokrajowcom historię wielokulturowej Łodzi i genezę jej wyjątkowej kuchni. Dodatkową różnicą jest fakt, że nowe wydanie posiada elegancką twardą oprawę.

Wydanie to, podobnie jak wersja polskojęzyczna, ozdobione jest fotografiami autorstwa Damiana Kruhelskiego.

Partnerami książki są: hotel Double Tree by Hilton, Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna, Dywilan S.A., hotel Stare Kino oraz Pracownia Tytka.

Łódź, dnia 11.04.2016

URZĄD MIASTA ŁÓDZI
Departament Architektury i Rozwoju
Wydział ds. Zarządzania Projektami
90-447 Łódź, Piotrkowska 171

Marta Pabich-Makoska
Wiceprezes Zarządu
Stowarzyszenia Centrum Inicjatyw
na rzecz Rozwoju REGIO

Stanisław Pabich-Makoska

W odpowiedzi na Pani pismo z dnia 30 marca 2016 roku, z przyjemnością informuję o objęciu przez projekt EXPO 2022 Łódź Polska patronatem angielskiej wersji książki „Fifka i żulik, czyli domowa kuchnia łódzka.”.

Gratuluje dotychczasowych sukcesów związanych z wydaniem polskiej wersji książki, które umożliwiły przypomnienie i promowanie typowych łódzkich smaków wywodzących się z czterech kultur. Na szczególne uznanie zasługuje włączenie wielu uczestników w proces promocji.

Jako patron angielskiej wersji publikacji, z pewnością wielokrotnie wykorzystamy książkę jako upominek dla gości zagranicznych delegacji odwiedzających Łódź oraz w ramach podejmowanych działań w związku z ubieganiem się Rzeczypospolitej Polskiej o organizację Międzynarodowej Wystawy EXPO 2022 w Łodzi.

W związku z zakończonym ostatnio powszechnym konkursem na zaprojektowanie logotypu kandydatury, w najbliższym czasie powinniśmy uzyskać odpowiedni logotyp aby umożliwić Państwu umieszczenie go na okładce publikacji.

W kwestiach technicznych związanych z patronatem, proszę kontaktować się z Zespołem ds. EXPO pod adresem email expo@uml.lodz.pl.

Życzę powodzenia w dalszych działaniach na rzecz rozwoju regionu.

Z szacunkiem

p. o. DYPKOWA
Wydział ds. Zarządzania Projektami
Marek Trznadel
inż. Marek Trznadel

Urząd Miasta Łodzi
Departament Architektury i Rozwoju
Wydział ds. Zarządzania Projektami

ul. Piotrkowska 171
90-447 Łódź

tel.: +48 42 638 52 66
tel. fax.: +48 42 638 52 76

www.uml.lodz.pl
e-mail: projekty@uml.lodz.pl

Pismo o przyznaniu patronacie przez Zespół ds. EXPO

Ponadto jest nam wyjątkowo przyjemnie ponieważ honorowy patronat nad książką objęły **Slow Food Polska** oraz **Zespół ds. EXPO**. W ten sposób symbolicznie podkreślone zostały dwie cechy naszego wydawnictwa – szacunek dla tradycji i dobrego smaku reprezentowane przez Slow Food oraz łódzki charakter i dziedzictwo którym chcemy się pochwalić przed światem organizując w Łodzi Międzynarodową Wystawę EXPO w 2022 r.

Kolejną publikacją z 2016 r. jest „Rowerowy plan Łodzi“, opracowany przez Witolda Kopcia, zajmującego się tematyką rowerową od kilkunastu lat, przez pewien czas urzędnika Urzędu Miasta Łodzi odpowiedzialnego za politykę rowerową miasta, a także autora bloga Łódź Cycle Chic.

Wydawnictwo to w sposób kompletny przedstawia aktualny stan infrastruktury rowerowej: dróg i szlaków turystycznych, łącznie z lokalizacją stacji roweru publicznego, uruchomionego z początkiem maja. Plan jest opracowywany w oparciu o dane OpenStreetMap. Został wydany w formacie A2, jest dwustronny. Zaprezentowany na nim został obszar zabudowany miasta i Las Łągiewnicki (w skali 1:40 000) oraz centrum Łodzi (w skali 1:20 000). Autorem całości koncepcji i treści merytorycznej jest Witold Kopec.

Uzupełnieniem treści kartograficznej są infografiki dotyczące bezpieczeństwa rowerzystów w ruchu ulicznym, a także informacje na temat zasad korzystania z roweru publicznego. Wydawnictwo miało swoją premierę podczas inauguracji Łódzkiego Roweru Publicznego 1 maja 2016 r., wykorzystane zostało wówczas jako oficjalny gadżet imprezy.

Z uwagi na tematykę, partnerami były przede wszystkim sklepy i serwisy rowerowe: Wild Bike, Roweromaniak, Be Bike, Cyklista Łódź, Maxx Bike, Go Bikes, Dynamo Łódź, a także sieć księgarń Geograf.

DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA

REGIO, tak jak w poprzednich latach, było aktywne na polu popularyzatorskim. Konsekwentnie staramy się budować dobry wizerunek Łodzi jako miasta ciekawego i wartego odwiedzenia. Przekonujemy również mieszkańców miasta, że warto być dumnym z bycia łodzianinem i łodzianką.

Upowszechnianie turystyki w zakresie turystyki i krajoznawstwa w formie regrantingu

Podobnie jak w 2015 r., również w 2016 r. REGIO wygrało konkurs Urzędu Miasta Łodzi na bycie operatorem regrantingu w zakresie turystyki i krajoznawstwa. Dzięki temu mogliśmy skorzystać ze swoich wcześniejszych doświadczeń, aby sprawniej przeprowadzić procedurę wyboru najlepszych projektów i docenić te rzeczywiście najciekawsze i przyciągające mieszkańców Łodzi. Efekty były widoczne – o ile w 2015 r. we wszystkich 17 dofinansowanych projektach wzięło udział 5 000 osób, o tyle w ubiegłym roku w 13 projektach uczestników było aż 6 150 (według danych przekazanych przez grantobiorców). W 2016 r. preferowanymi tematami były turystyka filmowa i przemysłowa. Wszystkie działania były dla mieszkańców Łodzi bezpłatne.

Jeden z dofinansowanych projektów to „Historia Łodzi z okien tramwaju” zorganizowany przez Klub Miłośników Starych Tramwajów

Działania były znacznie bardziej różnorodne, niż w roku poprzednim. Oprócz tradycyjnych spacerów z przewodnikiem, a także pojawiających się także rok wcześniej wycieczek rowerowych, autobusowych i tramwajowych, czy gier miejskich znalazły się tutaj zupełnie nowe pomysły. Uruchomiony został pierwszy pokój zagadek inspirowany łódzkim dziedzictwem filmowym (Fundacja Skillab przy współpracy Muzeum Kinematografii), wydany został numer kwartalnika „Wędrownik” poświęcony dziedzictwu przemysłowemu Łodzi (Centrum Fotografii Krajoznawczej PTTK), czy kalendarz „Łódź filmowa” z osobami z zespołem Downa wcielającymi się w role aktorów z filmów związanych z Łodzią (Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Osób z Zespołem Downa). Wyjątkowym projektem było opracowanie dźwiękowej mapy Łodzi w formie strony www oraz 10 tablic z kodami QR rozmieszczonymi w różnych miejscach w mieście (grupa nieformalna Museum of Open Space pod kierunkiem artysty Macieja Zdanowicza).

Projekt był realizowany w okresie V-XI 2016. Dofinansowanie z UMŁ wyniosło 82 500 zł.

Plakat promujący konkurs w ramach regrantingu w 2016 roku

Gry miejskie

W 2016 r. nadal rozwijaliśmy się jako organizator tematycznych gier miejskich, oczywiście cały czas związanych z dziedzictwem Łodzi. Łącznie zorganizowaliśmy pięć gier miejskich, w tym cztery na zlecenie prywatnych podmiotów, a jedną na zamówienie Urzędu Miasta Łodzi, otwartą dla wszystkich mieszkańców miasta.

Każda z gier miała swój indywidualny charakter, pokazywaliśmy Łódź przede wszystkim pod kątem dziedzictwa filmowego, kulinarnego, ale także postaci Ślepego Maksa (z tej okazji w Łodzi pojawił się portret „Damy z gronostajem” - oczywiście ORYGINALNY!). Dużym wyzwaniem była gra realizowana dla mieszkańców Łodzi w listopadzie – pokazywaliśmy realia życia miasta w czasie I wojny światowej. Uczestnicy zabawy spotykali m.in. zrzeszonego w kooperatywie robotnika, piekarza szukającego zafałszowanej mąki, czy członków działającego wówczas w Łodzi Komitetu Zagonkowego.

Nasi animatorzy w akcji podczas historycznej gry miejskiej związanej z I wojną światową w listopadzie 2016 roku

5.11 2016 – gra miejska
Byłe do piątego: sztuka
przetrwania w czasach
I wojny światowej

Zaproszenie na historyczną grę miejską

Wycieczki po Łodzi i województwie łódzkim

W 2016 r. oprowadzaliśmy po Łodzi i regionie, podobnie jak w latach poprzednich, turystów indywidualnych i grupowych. W tym czasie poprowadziliśmy ok. 40 wycieczek, pracując m.in. dla Instytutu Adama Mickiewicza, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Medycznego, Politechniki Łódzkiej, Regionalnej Organizacji Turystycznej Województwa Łódzkiego, Ernst & Young, czy Polskiej Agencji Prasowej.

Wycieczka fabularna w wykonaniu naszych przewodników

Udział w targach, kiermaszach i piknikach

Targi Turystyczne „Na Styku Kultur” - w lutym REGIO wystawiło się po raz pierwszy na łódzkich targach turystycznych, prezentując swoją ofertę wydawniczą i turystyczną. W ramach uatrakcyjnienia naszego stoiska zorganizowaliśmy przy nim stanowisko dla osób które chciały grać w naszą grę planszową „1914. Bitwa Łódzka”, a Karolina Kołodziej, autorka książki „Odkryj Łódź” poprowadziła warsztaty dla dzieci o Łodzi. Maciej Kronenberg w czasie targów wystąpił z pokazem krajoznawczym o plenerach województwa łódzkiego.

Stoisko REGIO na targach „Na Styku Kultur” w 2016 r.

Uzupełnieniem była filmowa gra targowa. Do współpracy przekonaliśmy kilka zaprzyjaźnionych stoisk samorządów z naszego regionu – Województwa Łódzkiego, Regionalnej Organizacji Tursytycznej Województwa Łódzkiego, Miasta Łódź, Miasta Skierniewice oraz Miasta Piotrków Trybunalski. Po pobraniu karty gry należało odwiedzić wszystkie wymienione stoiska i rozwiązać tam filmowe zadania. Wśród uczestników którzy udzielili poprawnych odpowiedzi rozlosowane zostały nagrody, oczywiście także filmowe. Dzięki pomocy Muzeum Kinematografii oraz Łódź Film Commission, a także naszym własnym wydawnictwom, udało się skomponować całkiem spore zestawy nagród.

Salon Ciekawej Książki – w listopadzie, podobnie jak w poprzednich latach, REGIO wystawiło się na łódzkich targach książki. Tym razem największym wydarzeniem była premiera książki „Łódzki detal” autorstwa Marii Nowakowskiej. Odkondu się pierwsze spotkanie autorskie poświęcone temu wydawnictwu, a o tym jakim zainteresowaniem cieszyła się książka może świadczyć fakt, że w czasie trzech dni targowych sprzedało się ponad 100 jej egzemplarzy!

Stoisko REGIO na Salonie Ciekawej Książki w 2016 r.

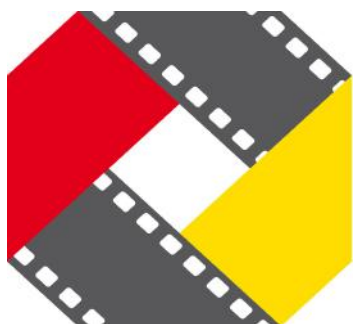
Filmowy Helenów – w czerwcu, podobnie jak w 2016 r. uczestniczyliśmy w pikniku w parku Helenów, organizowanym przez Centrum Dialogu. W tym roku pogoda nie rozpieszczała uczestników, stąd frekwencja była znacznie skromniejsza niż poprzednio, nas i naszych książek nie mogło tam zabraknąć. Co istotne, na naszym stoisku po raz pierwszy ze swoją ofertą pocztówek, magnesów i biżuterii (wszystkie inspirowane łódzkimi detalami) pojawiła się Maria Nowakowska. Współpracę kontynuowaliśmy również na świątecznych grudniowych kiermaszach, gdzie REGIO wystawiało się wspólnie z Łódzkim Detalem – były to Wypieki oraz Gwiazdkoofo.

Na zaproszenie Urzędu Miasta REGIO wspólnie z Łódzki Detal wystawiło się również podczas World Communication Forum Davos, odbywającym się w październiku w łódzkim hotelu andel's. Podczas konferencji swoją ofertę prezentowały wybrane firmy i organizacje, uznane przez UMŁ za najlepiej pokazujące łódzką kreatywność!

Reprezentacja REGIO i Łódzkiego Detalu podczas WCFD w 2016 r.

DZIAŁALNOŚĆ EKSPERCKA

FILMOWE ŁÓDZKIE

Logotyp Szlaku „Filmowe Łódzkie”

Rok 2016 to dla REGIO okres realizacji jednego z większych projektów w naszej dotychczasowej historii. Dzięki pozyskanej w konkursie dotacji z Ministerstwa Sportu i Turystyki zrealizowaliśmy projekt Szlak Filmowy Województwa Łódzkiego „Filmowe Łódzkie”. Była to kontynuacja naszych działań okołofilmowych, które stanowią jeden z filarów naszej działalności od początku istnienia REGIO, w szczególności książkowego „Przewodnika filmowego po województwie łódzkim”. Oprócz Ministerstwa partnerami projektu były Urząd Marszałkowski w Łodzi, Regionalna Organizacja Turystyczna Województwa Łódzkiego, a także szereg lokalnych samorządów – Urząd Miasta Łodzi, Urząd Miasta Zgierza, Urząd Miasta Skierniewice, Urząd Miasta Piotrków Trybunalski, Miasto i Gmina Wolbórz, Urząd Gminy Poświętne, Miasto i Gmina Sulejów, Urząd Gminy Inowłódz. Dodatkowo partnerami były również inne instytucje – Muzeum Kinematografii w Łodzi, Galeria Staroci i Pamiątek Regionalnych w Lipcach Reymontowskich, Muzeum Narodowe w Warszawie Oddział Muzeum w Nieborowie i Arkadii oraz Stowarzyszenie Zamek Kazimierzowski w Inowłodzu.

Partnerzy projektu „Filmowe Łódzkie”

Projekt łączył w sobie naszą wiedzę ekspercką z działaniami popularyzatorskimi. Naszym założeniem było aby całość stanowiła pewną bazę dla dalszych działań służących promocji dziedzictwa filmowego regionu łódzkiego jako atrakcji turystycznej. Stąd podczas pracy zajęliśmy się kilkoma elementami – opracowaniem podstawy merytorycznej (opracowanie eksperckie „Potencjał turystyczny dziedzictwa filmowego w województwie łódzkim” w pewnym stopniu bazujące nad wydanym przez REGIO w 2015 r. „Przewodniku filmowym po województwie łódzkim”), stworzeniem różnych kanałów do przekazywania informacji o Szlaku (tablice informacyjne ustawione w miejscach najmocniej związanych z filmem, folder turystyczny, portal internetowy), a także działaniami promocyjnymi (wyjazd studyjny dla dziennikarzy zajmujących się turystyką i filmem oraz szkolenie dla licencjonowanych przewodników turystycznych).

Pierwszym działaniem było przygotowanie opracowania „Potencjał turystyczny dziedzictwa filmowego w województwie łódzkim” autorstwa Macieja Kronenberga. Omówione zostały w nim następujące zagadnienia: atrakcyjność turystyczna województwa łódzkiego, ruch turystyczny w

woj. łódzkim, turystyka filmowa jako specyficzny typ turystyki, związki kinematografii z woj. łódzkim, istniejące produkty turystyczne związane z dziedzictwem filmowym w Polsce, istniejące produkty turystyczne związane z dziedzictwem filmowym w woj. łódzkim, Szlak turystyczny Filmowe Łódzkie z propozycjami tras oraz produktów turystycznych związanych z filmem, które mogą rozwinąć się w woj. łódzkim. Całość obejmuje około 100 stron maszynopisu.

W oparciu o opracowanie wyznaczone zostały w regionie łódzkim miejscowości kluczowe (najważniejsze, z dużą ilością plenerów i/lub dodatkowymi związkami z filmem – np. posiadające ekspozycje o tematyce filmowej), węzłowe (ważne, gdzie znaleźć można co najmniej kilka plenerów) i szeregowe (miejscowości z pojedynczymi plenerami). W 2016 r. pierwsza grupa oznaczona została w przestrzeni tablicami informacyjnymi dotyczącymi dziedzictwa filmowego. Podczas działań projektowych udało się ustawić 10 tablic w następujących miastach i miejscowościach: Łodzi (przy Muzeum Kinematografii), Piotrkowie Trybunalskim (pl. Czarneckiego), Skierniewicach (pasaż Rudowskiego, przy kinie Polonez), Zgierzu (Stary Rynek), Nieborowie (przy pałacu – siedzibie oddziału Muzeum Narodowego), Poświętnem (plac przed bazyliką), Inowłodzu (plac przed kościołem św. Idziego), Sulejowie (plac przy opactwie Cystersów w Podklasztorzu), Lipcach Reymontowskich (Galeria Staroci i Pamiątek Regionalnych) oraz w Wolborzu (plac Władysława Jagiełły).

Poświętne

Kadr z filmu Jak rozpaczałem II wojnę światową, reż. Tadeusz Chmielnicki, Prześladowanie Realizacji Filmów „Zespoły Filmowe”, źródło: Filmoteca Narodowa

Legenda:

- miejscowości kluczowe szlaku (z wieloma realizacjami filmowymi)
- miejscowości węzłowe szlaku
- proste linie miejscowości pełniące rolę plenerów filmowych
- rzeki

Cytat:

„W rzeczywistości przygotowano kilka atrap tych wrót – na wypadek nieudanego dubla. Najważniejsze było to, że ja wtedy jeszcze nie miałem prawa jazdy. Na drodze na ca dzień nasz obłąkany. W Pancernym grzebie bez okularów, a szpilki kontaktowych nie było. Realizatorzy wykazywali spora odwagę, powierając mi tę ciężarówkę. To samo dotyczyło czolgu. Z reguły maszynę prowadzili prawdziwi żołnierze, ale w kilku scenach we władze widać moją twarz i wtedy faktycznie jechałem sam. Bez okularów i prosto na kamerę. Operator był naprawdę odważnym człowiekiem (śmiech).”

Wypowiedź Włodzimierza Pressa w: Marek Łazarz, *Cztery pancerni i pies*. Przewodnik po serialu i okolicach, Torus Media, Wrocław 2006, s. 81

Informacja krajoznawcza

Gmina Poświętne to dziś jeden z najważniejszych ośrodków pielgrzymkowych w centralnej Polsce. Głównym przedmiotem kultu w sanktuarium jest obraz Świętej Rodziny z XVII w. znajdujący się w monumentalnej bazylice pw. św. Filipa Neri i św. Jana Chrzczciela. Przy ul. Jasmínowej znajduje się starsza świątynia pw. św. Józefa, z XVII w. W centrum znajduje się jeszcze kaplica pw. św. Anny, wzniesiona na niewielkim wzręśnięciu, tzw. Górze Dziewiczej. Miejscowe świątynie warto odwiedzić w ostatnią niedzielę września podczas odpustu św. Michała, obchodzonego tu szczególnie uroczysto.

Tytuły filmów

- *Cztery pancerni i pies*, reż. Konrad Nałęcki (1966–1970)
- *Tadeusz Chmielnicki* (1969)
- *Doktor Ewa*, reż. Henryk Kluba (1970)
- *Hubal*, reż. Bohdan Poreba (1973)
- *Honor dziecka*, reż. Ferdynand Erol (1976)
- *Pleniędo to nie wszystko*, reż. Juliusz Machulski (2001)
- *Katyn*, reż. Andrzej Wajda (2007)
- *1920 Bitwa warszawska*, reż. Jerzy Hoffman, (2011)

Plenery filmowe

1. Bazylika pw. św. Filipa Neri i św. Jana Chrzczciela – *Jak rozpaczałem II wojnę światową*, *Hubal*
2. Brama klasztoru – *Cztery pancerni i pies*
3. Domy przy ul. Głównej – *Cztery pancerni i pies*, *Doktor Ewa*
4. Kościół św. Józefa – *Jak rozpaczałem II wojnę światową*, *Honor dziecka*, *Katyn*
5. Młyńczyzna – *Jak rozpaczałem II wojnę światową*

Projekt „Szlak Filmowy Włodzimierz Łódzki” realizowany przez Centrum Kultury i Rozrywki HEGO współfinansowany ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki

www.filmowelodzkie.pl

Treść tablicy ustawionej w centrum Poświętnego

Tablice wzorowane były na istniejącym szlaku „Mazowsze na filmowo” – ogólny wygląd nawiązujący do taśmy filmowej oraz czarne tło. W ten sposób turysta może podróżować po obu województwach korzystając z oznakowania o zbliżonej stylistyce, nawiązującej do kinematografii. Możliwość wykorzystania projektu dla Mazowsza została skonsultowana z przedstawicielami

Mazowieckiej Regionalnej Organizacji Turystycznej, na zlecenie której powstał szlak po okolicach Warszawy.

Każda z tablic Szlaku składa się z kilku elementów: zdjęcia z planu / kadru filmowego z danej miejscowości, opisu ogólnego o filmowej historii danej miejscowości, listy najważniejszych filmów do których zdjęcia powstawały w danym miejscu, ogólnej informacji krajoznawczej, mapy województwa (z zaznaczonymi miejscowościami w których stoją tablice) oraz schematycznej mapy danej miejscowości z dokładniej zaznaczonymi plenerami. Uzupełnieniem treści każdej tablicy jest cytat, najczęściej jednego z twórców pracujących przy powstających w danym miejscu filmu – są to wspomnienia lub anegdoty, oczywiście zawsze związane z daną miejscowością.

Wykonaniem i montażem tablic zajęła się na nasze zlecenie firma Develop Zone. Wszystkie tablice wykonane zostały z ocynkowanej blachy, odpornej na korozję. Większość została posadowiona w gruncie, w przypadku dwóch – w Nieborowie oraz Lipcach Reymontowskich tablice zostały zawieszane. W przypadku Nieborowa wynikało to z wymagań konserwatorskich (brak możliwości trwałego związania z gruntem na terenie zabytkowego parku), w przypadku Lipiec chodziło o lepsze wyeksponowanie tablicy (umieszczona została na płocie posesji z Galerią Staroci i Pamiątek Regionalnych).

Folder o Szlaku „Filmowe Łódzkie”

Rozwinięciem treści na tablicach jest folder „Filmowe Łódzkie”, wydany wg parametrów format A5 poziom, 24 strony, pełen kolor, 5 000 sztuk nakładu). Na kolejnych stronach przedstawione zostały ogólne założenia Szlaku i zarys związków regionu z filmem, a także opis filmowy 10 miejscowości – tych gdzie ustawione zostały tablice. Przy opisie wszystkich miejscowości w folderze znajduje się miejsce na przybicie pamiątkowej pieczętki – opracowane zostały wzory pieczętek z elementami charakterystycznymi dla danej miejscowości (np. bazylika w Poświętnem, romański kościół św. Idziego w Inowłodzu, ławeczka Kwinty w Piotrkowie). Turyści podążający filmowym szlakiem odwiedzając punkty informacji turystycznej lub muzea mogą kolekcjonować kolejne pieczętki. Uzupełnieniem treści folderu jest mapa województwa z zaznaczonymi miejscowościami służącymi jako plenery filmowe (ok. 80 miejsc), w tym dodatkowo odznaczone te gdzie znajdują się tablice.

Folder w całości rozdystrybuowany został wśród instytucji partnerskich projektu, dzięki czemu informacje o całym Szlaku i miejscowościach z nim związanych upowszechniane są w całym regionie (a także poza nim, dzięki wykorzystaniu materiału na turystycznych imprezach targowych w całym kraju).

Kolejnym elementem projektu jest portal filmowelodzkie.pl. Wykupiona została domena wraz z przestrzenią na serwerze, a następnie zbudowana od podstaw strona www. Co istotne, portal zbudowany został w sposób „modułowy”, gdzie dodawanie kolejnych elementów (np. opisów kolejnych filmów, czy miejscowości) jest bardzo łatwy. Sprzyjać to powinno rozbudowie treści w przyszłości. Portal składa się z kilku podstawowych „zakładek” - lokacji/miejscowości (w

pierwszej kolejności opisane te gdzie ustawione zostały tablice Szlaku), filmów (jak dotąd uwzględnionych 80 tytułów realizowanych w plenerach województwa), atrakcji (30 atrakcji turystycznych związanych z dziedzictwem filmowym, m.in. ekspozycje filmowe, różne formy upamiętnienia filmowców i filmów – jak tablice pamiątkowe, czy pomniki, obiekty historyczne i muzealne wykorzystywane jako plenery, obiekty noclegowe i gastronomiczne nawiązujące do filmu) oraz publikacji (przedstawione zostały tu dotychczasowe filmowe publikacje stowarzyszenia REGIO, tu również można bezpłatnie pobrać opracowanie o potencjale turystycznym dziedzictwa filmowego w woj. łódzkim oraz folder turystyczny. Uzupełnieniem treści portalu jest informacja o samym projekcie, partnerach oraz kontakt do REGIO.

Portal uruchomiony został w sierpniu 2016 r., do końca realizacji działań projektowych (15 listopada) odnotowanych zostało ponad 3 000 wizyt na portalu. Obecnie (na koniec lutego 2017 r.) jest to już ponad 4 000 odsłon.

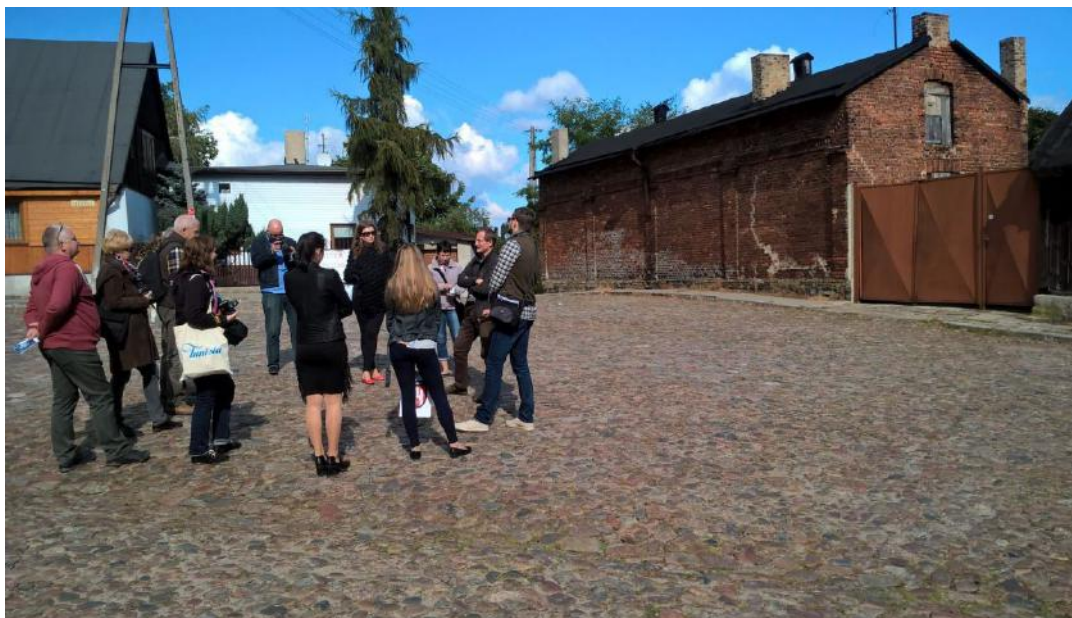
Naturalną konsekwencją działań mających na celu stworzenie nowego produktu turystycznego w postaci szlaku Filmowe Łódzkie były działania promocyjne. Oczywiście informacje o postępach w realizacji projektu przekazywaliśmy za pośrednictwem profilu facebook „Przewodnik filmowy po Łodzi”, jednak najważniejszym elementem była w tym wypadku organizacja wyjazdu studyjnego dla dziennikarzy. Wzięło w nim udział 10 dziennikarzy, reprezentujących różnorodne media – przede wszystkim gazety (zarówno codzienne jak „Gazeta Wyborcza”, jak również periodyki - „Wiadomości turystyczne”, „Poznaj swój kraj”, „Turystyka kulturowa”, „Wędrownik”, „Biznes i turystyka”), stacje radiowe (Radio Łódź) oraz blogi (Przekładaniec Filmowy www.moje-recenzje-filmow.blog.onet.pl, Reymont Kalejdoskop Kulturalny www.e-kalejdoskop.pl). Dodatkowo podczas wyjazdu spotykaliśmy się z lokalnymi mediami (Radio Strefa FM z Piotrkowa Trybunalskiego, miesięcznik „Moja Przestrzeń” ze Zgierza).

Spotkanie dziennikarzy z burmistrzem Wolborza, p. Andrzejem Jarosem (fot. archiwum UMG Wolbórz)

Podczas dwudniowego wyjazdu pokazaliśmy dziennikarzom wszystkie 10 kluczowych miejscowości na Szlaku, przewodnikiem grupy był Maciej Kronenberg, dodatkowo w niektórych miejscach gości oprowadzali gospodarze – p. Agnieszka Warchulińska (autorka książki „Piotrków filmowy”) po Piotrkowie Trybunalskim, p. Zbigniew Stań (twórca Galerii Staroci i Pamiątek Regionalnych w Lipcach Reymontowskich) po swojej galerii z kolekcją pamiątek z serialu „Chłopi”, p. Andrzej Paszke (z Polskiego Stowarzyszenia Miłośników Kolei) po parowozowni w

Skierniewicach, p. Marek Tchorzewski (zootechnik w Stadzie Ogierów w Bogusławicach) po obiektach Stada Ogierów w Bogusławicach oraz p. Izabela Dobrowolska (prezes Miejskiego Przedsiębiorstwa Gospodarki Komunalnej w Zgierzu) po zabytkowym zakładzie kąpielowym w Zgierzu. Dodatkową „filmową” atrakcją dla uczestników wyjazdu był nocleg w łódzkim hotelu Stare Kino, którego wnętrza (powstałe zresztą przy współudziale REGIO) nawiązują do najśłynniejszych polskich i światowych filmów. Akcentem niefilmowym, ale mocno związanym z Łodzią była kolacja pierwszego dnia wyjazdu, zorganizowana przez nas w „Piwnicy łódzkiej” (restauracji z którą współpracowaliśmy przy wydaniu „Fifki i żulika, czyli domowej kuchni łódzkiej”) – oczywiście z daniami typowo łódzkimi (nie mogło zabraknąć knedli z kapustą!). Efektem wyjazdu studyjnego był szereg publikacji dotyczących Szlaku. Jak do tej pory artykuły ukazały się w „Turystyce kulturowej” (nr 6/2016), „Wiadomościach turystycznych” (2 artykuły w nr 20/2016), „Wędrowniku” (nr 1-4/2016), „Poznaj swój kraj” (nr 12/2016 – artykuł o Muzeum Kinematografii, artykuł o Szlaku planowany w jednym z numerów wiosennych). Dodatkowo informacje o Szlaku znalazły się w Tygodniku Opoczyńskim (nr 41/2016), w miesięczniku „Moja Przestrzeń” (nr 10/2016), na portalach plasterlodzki.pl, e-piotrkow.pl, a także w audycjach radiowych w stacjach RMF Classic, Strefa FM z Piotrkowa oraz Żak z Łodzi.

W Zgierzu dziennikarze zobaczyli m.in. Stare Miasto, gdzie realizowane były zdjęcia do oscarowej „Idy” w reż. Pawła Pawlikowskiego

Ostatnim merytorycznym elementem projektu było szkolenie dla licencjonowanych przewodników po Łodzi i województwie łódzkim. Jego celem było przedstawienie przewodnikom idei Szlaku, pokazanie im miejsc gdzie zlokalizowane są tablice, a także zwrócenie uwagi na możliwości wykorzystania akcentów filmowych przy tworzeniu programów krajoznawczych dla turystów. Szkolenie trwało trzy dni, w tym jeden obejmował szkolenie teoretyczne (w przyjaznej przestrzeni sali konferencyjnej hotelu Stare Kino), kolejne dwa to już wyjazd w teren, podczas którego odwiedziliśmy wszystkie kluczowe miejscowości Szlaku. Ogółem w szkoleniu wzięło udział ponad 30 osób (w kolejnych dniach uczestniczyło 30,31 i 34 osoby). Trwający blisko rok projekt pozwolił na wypracowanie solidnych podstaw pod kolejne działania dotyczące promocji dziedzictwa filmowego w regionie łódzkim. Zależy nam tu przede wszystkim na przyciągnięciu do współpracy samorządów i innych lokalnych partnerów – mamy już pierwsze bardzo pozytywne przykłady toczących się równoległe działań, z którymi Szlak „Filmowe Łódzkie” bardzo dobrze koresponduje – w Piotrkowie wytyczony jest już oznakowany miejski szlak filmowy, w gminie Poświętne zawiązane zostało stowarzyszenie „Poświętne – nakręcona gmina”, w Centrum Pożarniczym w Wolborzu przygotowana została wystawa o związkach Wolborza i Bogusławic z filmem. Dzięki tym działaniom Szlak ma szansę stać się rzeczywistym

wyróżnikiem promocyjnym regionu i platformą współpracy na terenie całego województwa.

Przewodników po Piotrkowie oprowadzała p. Agnieszka Warchulińska, autorka książki „Piotrków filmowy”

Poza działaniami związanymi ze Szlakiem „Filmowe Łódzkie”, w 2016 r. Maciej Kronenberg został zaproszony do udziału w seminarium „Łódzka secesja - mity, rzeczywistość, szansa dla Łodzi” organizowanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi w Muzeum Miasta Łódź. Podczas seminarium prezes REGIO przedstawił sposoby wykorzystania turystycznego elementów secesyjnych w miastach europejskich, przede wszystkim Barcelonie, Brukseli oraz Rydze. Całe seminarium służyć miało dyskusji nad możliwościami stworzenia Muzeum Secesji w Łodzi.

PODSUMOWANIA I PLANY

>> Na rok 2016 planujemy kolejne działania, rozwijające to, czym zajmowaliśmy się dotychczas. Przede wszystkim, na koniec 2015 roku złożyliśmy dwa wnioski – do Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz do Urzędu Marszałkowskiego w Łodzi – oba związane z promocją dziedzictwa filmowego w naszym regionie. Jeżeli wnioski te znajdą uznanie u oceniających, w 2016 roku uda nam się wytyczyć szlak turystyczny związany z dziedzictwem filmowym na terenie województwa łódzkiego.

Na następny rok planujemy również kontynuację naszego cyklu wydawniczego – do kolekcji tematycznych przewodników („Przewodnik filmowy po Łodzi”, „Podwórka Piotrkowskiej. Przewodnik”, czy „Przewodnik filmowy po województwie łódzkim”) zamierzamy dołożyć kolejny - „Przewodnik literacki po Łodzi” autorstwa Katarzyny Badowskiej i Karoliny Kołodziej. Drugim wydawnictwem książkowym szykowanym na 2016 rok jest angielskie wydanie „Fifki i żulika, czyli domowej kuchni łódzkiej”. <<

Powyższy tekst pochodzi z naszego ubiegłorocznego raportu. Jak widać po lekturze wcześniejszej części obecnego raportu większość (choć nie wszystko) udało nam się zrealizować. Pozyskaliśmy dofinansowanie z Ministerstwa Sportu i Turystyki, dzięki czemu rozpoczęliśmy wytyczanie szlaku filmowego po województwie łódzkim „Filmowe Łódzkie”. Udało się także opublikować angielską wersję książki „Fifka i żulik”. To czego się nie udało to wydanie drugiej książki - „Przewodnika literackiego po Łodzi”. Książka cały czas jest w opracowaniu (ilość materiałów literackich o Łodzi jest naprawdę duża, a w dodatku cały czas publikowane są kolejne utwory). Niejako zamiast

przewodnika literackiego udało nam się wydać inną książkę - „Detal łódzki”. W ten sposób nasza seria niestandardowych przewodników poszerzyła się o kolejne wydawnictwo.

Podsumowując nasze działania w ubiegłym roku można powiedzieć że osiągnęliśmy pewną stabilizację. Aktywność REGIO przejawia się na kilku równoległych polach – rozwijamy działalność wydawniczą wydając kolejne książki o Łodzi i regionie; prowadzimy tematyczne i fabularne wycieczki i gry miejskie; dodatkowo uzupełniamy te dwa filary o działalność projektową (w 2016 r. były to przede wszystkim projekty związane ze szlakiem filmowym województwa łódzkiego oraz regranting w zakresie turystyki i krajoznawstwa).

Jeżeli chodzi o plany na kolejny, 2017 rok, to chcemy konsekwentnie realizować już rozpoczęte działania:

- rozszerzać szlak „Filmowe Łódzkie” (w listopadzie 2016 r. złożyliśmy kolejny wniosek do Ministerstwa Sportu i Turystyki na rozwój szlaku – ustawianie tablic w kolejnych miejscowościach związanych z filmem, wydanie rozszerzonej wersji folderu, stworzenie mobilnej wystawy o dziedzictwie filmowym, która mogłaby być eksponowana w różnych miejscach województwa, czy opracowanie mapy ilustrującej dziedzictwo filmowe regionu);
- wydać „Przewodnik literacki po Łodzi” autorstwa Karoliny Kołodziej i Katarzyny Badowskiej (nad którym prace trwają już od 2015 r.);
- wydać drugi tom „Łódzkiego detalu” autorstwa Marii Nowakowskiej (tom pierwszy objął osiem tras, tymczasem w zamyśle autorki tras powinno być 16 – mamy nadzieję że kolejne zostaną przedstawione czytelnikom w tym roku).

Dodatkowo oczywiście chcemy realizować inne działania – na przełomie roku 2016 i 2017 złożyliśmy kilka wniosków dotyczących zarówno działań związanych z promocją łódzkich detali, jak również tematów zupełnie nowych, m.in. wytyczenia szlaku poświęconego łódzkim robotnikom.

W 2017 r. światło dzienne ujrzeć powinien również projekt któremu poświęciliśmy kilka miesięcy 2016 r., gdy na zlecenie Miejskiego Konserwatora Zabytków realizowaliśmy szeroko zakrojone działania związane z łódzkim dziedzictwem, tym razem związanym z techniką. W tym roku efekty naszych prac będzie można zobaczyć zarówno w przestrzeni miejskiej, jak również w postaci kilku wydawnictw.

Działania realizowane przez Stowarzyszenie REGIO prowadzimy przede wszystkim z myślą o mieszkańcach Łodzi i województwa łódzkiego. Zależy nam na tym, aby realizować je w taki sposób, który przyniesie jak najwięcej korzyści i satysfakcji dla naszych odbiorców. Dlatego cały czas szukamy inspiracji, ciekawych pomysłów i nowych współpracowników. Zapraszamy do kontaktu z nami w celu realizacji ciekawych działań promocyjnych, kulturalnych i turystycznych.

**CENTRUM INICJATYW
NA RZECZ ROZWOJU**

